

Europees commissaris voor de Digitale Agenda Neelie Kroes:

MARTIJN DE GROOT

‘Wetenschap is altijd grenzeloos geweest’

Begin oktober werd in Brussel het rapport gepresenteerd van een groep ‘high-level’-adviseurs over het belang van wetenschappelijke data en infrastructuren daarvoor: *Riding the Wave: How Europe can gain from the rising tide of scientific data*. Commissaris Neelie Kroes van de Digitale Agenda nam het in ontvangst en sprak lovende woorden. *e-data&research* legde haar een aantal vragen voor over haar visie op de inhoud.

e: Over het pleidooi voor een open infrastructuur zei u ‘Ik zal dat met vreugde steunen’. Zijn er ook onderdelen van het rapport waarvoor uw enthousiasme gematigder is?

‘Het rapport gaat gedetailleerd en overtuigend in op de enorme uitdagingen waar wij de komende twintig jaar mee te maken krijgen. Ik heb het met plezier gelezen, als burger die getuige is van de spannende vooruitzichten in een snel veranderende wereld en als verantwoordelijke commissaris voor de Digitale Agenda. De geschetste scenario’s scheppen een visionair toekomstbeeld en laten zien hoe technologie en informatie alomtegenwoordig zullen zijn, en hoe samenwerking en sociale interacties kunnen veranderen. Bij de presentatie heb ik gezegd dat het verwezenlijken van de visie moeilijker is dan het misschien lijkt. Dat is echt waar. Ik ben erg enthousiast, maar als een typisch pragmatische Nederlander wil ik toch benadrukken dat het belangrijk is om realistisch en praktisch te werk te gaan om de klus te klaren.’

e: Welke partij moet het voortouw nemen bij het tot stand brengen van de gewenste infrastructuur?

‘Alle betrokken partijen moeten in harmonie samenwerken. De Commissie is bereid om een leidende rol te spelen op Europees niveau. Nationale regeringen en financiers hebben echter een specifieke verantwoordelijkheid om op nationaal niveau te handelen en partners te mobiliseren. Ons gemeenschappelijke doel moet het maximaliseren van de socio-economische impact van onderzoek zijn. Daarnaast moeten we ons richten op het positioneren van Europa als verzamelplaats van de wetenschappelijke top en als wetenschappelijk partner op wereldniveau. Europese onderzoekers, docenten en studenten zouden bovendien een belangrijke rol moeten spelen in de verdere ontwikkeling van het potentieel van e-Science.’

e: De High-Level Group dringt aan op een infrastructuur die grenzen overschrijdt van disciplines, maatschappelijke sectoren, landen en mondiale regio’s. Schuilt daarin niet het gevaar van stroperigheid en vertraging?

‘Europawil en moeten wetenschappelijke partner op wereldniveau zijn. De grote uitdagingen van de 21e eeuw, zoals klimaatverandering en energievoorziening, moeten geza-

‘Ik ben enthousiast, maar we moeten realistisch en praktisch te werk te gaan om de klus te klaren.’

menlijk worden aangepakt. Wetenschap is altijd grenzeloos geweest; iets wat we in ons achterhoofd moeten houden bij het bepalen van onze strategie. Tegelijkertijd kunnen we niet wachten tot alle problemen op een rijtje zijn gezet. Integendeel, het bouwen van een open, interdisciplinaire en internationale infrastructuur moet steunen op regionale, nationale en institutionele toepassingen. Zoals ik hiervoor al zei: we moeten realistisch en praktisch te werk gaan. En hoewel de doelstellingen ambitieus zijn, wil ik dat met de Europese Digitale Agenda alle inspanningen bijeen worden gebracht en dat alle doelstellingen worden verwezenlijkt.’

e: De High-Level Group onderstreept de logica en de noodzaak van steun uit publieke bronnen voor zijn ambities, en wijst daarbij op het Structuurfonds van de Europese Unie. Is de Commissie bereid om de financiële inspanningen voor dit doel te verhogen?

‘Structuurfondsen zorgen al voor een belangrijke bijdrage aan onderzoek in het algemeen en voor het onderzoek naar infrastructuur, waaronder e-infrastructuren, in het bijzonder. Van de 49,8 miljard euro die is bedoeld voor *Research, Technology, Development & Innovation* van 2007 tot 2013, is 9,8 miljard bestemd voor infrastructuur en kenniscentra. Met het oog op de toekomst zullen kennisinfrastructuren steeds belangrijker worden. Vergeet echter niet dat Europese Structuurfondsen onderverantwoordelijkheid van de lidstaten zelf vallen. Het is daarom aan de nationale regeringen om onderzoek en innovatie in het al-

gemeen, en e-infrastructuren in het bijzonder, voorrang te geven bij het toekennen van Structuurfondsen.’

e: Welke andere initiatieven kunnen we van de Commissie verwachten, behalve de Mededeling die u bij de presentatie van het rapport aankondigde?

‘Die Mededeling zal een belangrijke mijlpaal zijn voor de Digitale Agenda. De Commissie heeft sinds 2007 45 miljoen euro beschikbaar gesteld voor vijftien initiatieven op het gebied van ontwikkeling en implementatie. Daarbij zijn vele wetenschappelijke disciplines en aanbieders van e-infrastructuren betrokken. De initiatieven lopen uiteen van biodiversiteit en mariene systemen tot astronomie en geo-data. Daarnaast heeft de Commissie dit jaar een nieuwe *call for proposals* uitgezet ter waarde van 43 miljoen euro om de stap te zetten van ad hoc implementatie naar meer strategische initiatieven.

Wat betreft het toegankelijker maken van wetenschappelijke informatie heeft de Commissie in het Zevende Kaderprogramma de *Open Access Pilot* opgezet. Een e-infrastructuur die de Pilot ondersteunt, OpenAIRE, wordt in december 2010 gelanceerd. De Commissie financiert bovendien onderzoek naar duurzame toegang tot digitale objecten, waaronder wetenschappelijke gegevens. Projecten zoals CASPAR hebben het kader en de middelen gecreëerd om digitale data op de lange termijn te beheren. Nieuw onderzoek zal zich richten op de werkprocessen en links die tot de resultaten hebben geleid. Dit is een duidelijk voorbeeld van de steeds rijkere en complexere aard van digitale wetenschap.’

e: De Commissie heeft in 2008 een pilot gelanceerd om data uit onderzoek dat door haar is meebetaald standaard openbaar te maken. Zou dat beleid niet moeten worden uitgebreid naar alle publiek gefinancierd onderzoek en wat wilt u daaraan doen?

‘We kunnen gegevens niet achterhouden, omdat dit de impact van onderzoek op innovatie vermindert, met name in een kenniseconomie. Op dit moment is er echter geen formele verplichting om gegevens die voortkomen uit door de Commissie gefinancierd onderzoek, algemeen toegankelijk te maken. We gaan bepalen hoe we deze situatie in het volgende Kaderprogramma kunnen veranderen en dit zal deel uitmaken van onze besprekingen over de komende Mededeling. Daarnaast zullen we zelf suggesties doen en ontwikkelingen in de gaten houden ten aanzien van door de gemeenschap gefinancierd onderzoek op nationaal niveau. Dit blijft echter wel een zaak waarover de lidstaten zelf moeten beslissen.’

Wood en Kroes

Het rapport *Riding the Wave: How Europe can gain from the rising tide of scientific data* was het eindverslag van een *High-Level group on Scientific Data* die in opdracht van de Europese Commissie een ‘visie 2030’ op tafel moest leggen over infrastructuur voor wetenschappelijke data. Voorzitter was de Britse hoogleraar John Wood die ook leiding geeft aan het European Strategy Forum on Research Infrastructures (ESFRI). Zie ook pagina 1.

Van de zevenentwintig leden van de Europese Commissie, het ‘dagelijks bestuur’ van de Europese Unie, zijn er twee die e-science tot hun gebied mogen rekenen: de Ierse commissaris Máire Geoghegan-Quinn van Onderzoek, innovatie en wetenschap en de Nederlandse vicepresident van de Commissie Neelie Kroes, commissaris van de Digitale Agenda. Kroes kreeg na een lange politieke carrière in ons land in de vorige commissie de portefeuille Mededinging. In de commissie-Barroso II, die vorig jaar aantrad, kwam ze op haar huidige verantwoordelijkheidsgebied terecht.

e: De open infrastructuur waarop de High-Level Group doelt zou ter beschikking moeten staan van wetenschap, ondernemers, maatschappelijke organisaties en overheden. Moet er van al die partijen ook inbreng gevraagd worden?

‘Het is niet alleen een kwestie van raadplegen, maar ook van het daadwerkelijk betrekken van de wetenschap, de private sector, NGO’s en regeringen bij de ontwikkeling van de infrastructuur. Daar zijn we al mee begonnen door middel van de projecten die ik eerder heb genoemd. Er moet natuurlijk nog veel meer gebeuren, met name op het gebied van financieringsmodellen, milieu en duurzaamheid en de rol van de private sector.

Ter verduidelijking: we hebben geen infrastructuur voor ogen die van hogerhand wordt opgelegd. De infrastructuur zal zich eerder ontwikkelen door een reeks niet-hiërarchische initiatieven – al of niet door de Commissie ondersteund – en structurering en begeleiding van bovenaf, om te zorgen dat de verschillende initiatieven uiteindelijk een naadloze infrastructuur vormen, in plaats van te eindigen als geïsoleerde eilandjes.’

e: Heeft de Commissie nog speciale initiatieven in petto om data-georiënteerd onderzoek te bevorderen in de geesteswetenschappen, in aanmerking genomen de huidige achterstand op dat gebied?

‘Naast de nieuwe oproep die we dit jaar deden voor voorstellen voor data-infrastructuren, waarvoor geesteswetenschappen van harte worden uitgenodigd zich in te schrijven, zijn er ook andere oproepen die vallen onder het *Research Infrastructures* programma. Deze richten zich specifiek op sociale en geesteswetenschappen. Onder de doelgebieden vallen bijvoorbeeld taalmiddelen, socio-economisch gedrag van individuen en gezinnen, en het integreren van digitale archieven over middeleeuwse en moderne Europese geschiedenis. Toekomstig onderzoek naar cultureel erfgoed zal zich bovendien richten op nieuwe technologieën en middelen om de toegang tot en het gebruik van culturele bronnen voor onderzoekers te ondersteunen.’